(مەلەوانی نەزان لەدەریای قووڵدا!) _سەرنجێك لە بارەی ڕۆمانی سیسەمی خوێناوی… سەدیق سەعید ڕواندزی

ساڵانێكە وەك خوێنەرێك، بەتاسەوە ڕۆمان دەخوێنمەوە. بەتایبەتیش ئەوانەی نووسەرەكانیان دەسپێكی نووسینیانە لەوبوارە. خوێندنەوەی ڕۆمان وەك ژانرێكی ئەدەبی بۆ من لەدووڕوانگەوەیە. یەكەمیان چێژو وەرگرتن و خوێندنەوەی تێكستێكی ئەدەبییە، ئەوەی تریان بەمەبەستی دەوڵەمەندكردنی زمانەكەم وئاشنابوونی زیاترە بەزمانی كوردی كەدەبێ ڕۆمانووس شارەزایەكی ووردو زۆری لێ هەبێت. چونكە زانینی زمان و شێوەی داڕشتن و گوزارشتكرن، ئەلف و بێی نووسینی ڕۆمانە. هەركەسێك توانای بەسەرزماندا نەشكێت، باشتر وایە ڕۆمان نەنووسێت. ئەوەی جێگەی سەرنجە لام، لەمیانەی ئەزموونی خۆم وەك خوێنەرێك لەبواری خوێندنەوەی ڕۆماندا، تا ئەندازەیەكی زۆر گەیشتوومەتە ئەو بڕوایەی كەبەشێكی زۆری ئەوانەی خۆیان بەنووسینی ڕۆمانەوە سەرقاڵكردووە(نەك ڕۆمانووسن) شارەزایەكی ئەوتۆیان لەزمانی كوردی نییە.نازانن چۆن چەمك ودەستەواژە و دەربڕین و گوزارشتە زمانەوانییەكان،لەبونیادی زماندا بەرجەستە بكەن.

بۆیە دەكەونە هەڵەی سەیرەوە كەجێگەی پێكەنینە.گەرچی ئەونووسەرانە هەوڵدەدەن لەڕێگەی فەنتازیای نووسین و زمانێكی پەخشان ئامێز، جۆرێك لەئستاتیكا بەوشەكان بدەن تاكوسەرنجی خوێنەر ڕابكێشن. بەڵام كاتێ دەچینە قوڵایی وشە و ماناكان، ئیدی دەستەپاچەیی ئەوانمان بۆدەردەكەوێت. ئەم كارەم وەك ئەوە دێتە بەرچاو كەخانووێكی لەخشتی قوڕ(كە ڕواندزییەكان پێی دەڵێن لگبن)دروستكراو، بەچیمەنتۆ سواخ بدەیت.

ئایا ئەو ڕازانەوەیە جێگەی خۆی دەگرێت و شێوەیەكی جوان بەخانووەكە دەدات؟ بێگومان نەخێر. خاڵێكی دیكەیان ئەوەیە كەبەشێكی زۆرلەوانەی بەخەیاڵی خۆیان ڕۆمان دەنووسن، وادەزانن ئەگەر كتێبێكی قەبارە گەورەو ئەستووری شەسەدڵاپەڕەیان نووسی، ئیدی ڕۆمانیان نووسیوە.بەمەش تووشی كاوێژكردنەوەی وشەو درێژدادڕیی و دووبارەبوونەوەی وێنەكان دەبن. بابەتی بەشێكی

زۆرلەوجۆرە ڕۆمانانە، دەکرێ پوخت و چڕوکورت بکرێتەوەلەچەند لاپەڕەیەکی کەم. یاخود ئەوەی ڕۆمانووس بەوهەموو نووسینەوەیەوە گوتوویەتیی،دەتوانرێت کورت بکرێتەوە بۆچیڕۆکێکی زۆرکورت. نموونەی بەرجەستە لەم ڕووەوە زۆرن گەرخوێنەر مەبەستی بێت ئاماژەیان پێ بدات.لەو ڕوانگەیەوە یەکێك لەوڕۆمانانەی کەلەو ڕۆژانەدا خوێندمەوە ولەزۆرلایەنی زمانییەوە هەڵەو کێماسی هەبوو ڕۆمانی(سیسەمی خوێناوی بوو)*. وەك خوێنەرێك نامانەوێت لەو ڕۆمانە بدوێین کەدنیایەك سەرنج و تێبینیم لەڕووی بابەت و نووسینەوە لەسەرهەیە.

تەنها ئاماژە بەدەربڕینی چەند وێنەیەکی هونەری و زمانەوانی دەکەین،کەئاستی زانیاریی نووسەرەکەی لەبواری زماندا دەردەخات.ئەم ڕۆمانە، باسی ڕووداوی خۆکوشتنی ژنێك دەکات بەناوی شەونم. شەونم قوتابی بەشی ڕاگەیاندن دەبێت لەپەیمانگادا. لەوێوەکەسێك دەناسێت بەناوی سورکێو. ئیدی دەبنە خۆشەویستی یەکتری. بەڵام شەونم لەژێرفشاری ماڵەوەیان ناچاردەبێت شوو بەکەسێکی دیکە بکات کەناوی سەرکەوتە. بەڵام لەگەڵ ئەودا بەختەوەرنابێت. تاڕۆژێکیان لەماڵی شەونم لەژوان و بینینێکدا، شەونم و سورکێو بەیەگ دەگەن و لەوکاتەوەش سەرکەوتی مێردی دەگەڕێتەوە.کە ئەودیمەنە دەبینێت شۆك دەیگرێت. بۆیە سورکێو دەکوژێت و شەونمیش پەنادەباتە بەربنکەیەکی پۆلیس بۆماوەیەك. دوای ئازادکردنیشی دەچێتە ماڵی دادە پەروین و لەگەل چەندین ژنی ترفۆری کاری لەشفرۆشی دەبێت. تادواجار هەرچۆنێك بێت، بۆ ئەوەی بنووسی ڕۆمانەکە بۆمانی باس بکات، شەونم دەگاتە وڵاتی سوێدو بەرلەوەرگرتنی مافی پەنابەرێتی،خۆی دەکوژێت. ئەمە پوختەی ناوەڕۆکی ئەوڕۆمانە چوارسەد لاپەڕەیەیە. وەلێ نووسەربێ ئەوەی ڕۆمانەکەی درێژبکاتەوە، هاتووەچیرۆکی(نارین و نەهرێ)و چیرۆ ِکی(لیێن ومێلی)شی تێکهەڵکێشی ڕووداوەکان کردووە.

پرسی کوشتنی ژنان بەناوی شەڕەف ودیاردەی ژنکوشتن لەکۆمەڵگەی کوردی، هێندە وەك بابەتێك لەنووسین دووبارە بۆتەوە، خەریکە لەماناو ناوەڕۆك وبەهای خۆی دەکەوێت.نەك هەر ئەمە زۆرجار ئەم بابەتە لەلایەن هەندێك بنووسەوە بۆ خۆ دەرخستن، وەك هەوڵێك بۆ نیشاندان و سوککردنی نەتەوەی کورد لەدنیای دەرەوەدا پیشان دەدرێت.کەکورد چ گەلێکی بەربەری وتێنووی خوێنی ژنانە. تەنانەت لەوڕۆژانەدا هونەرمەندێك پەیکەرێکی کردووەو شمشێری کردۆتە فیگەری سەرەکی پەیکەرەکەی. وەك ئەوەی قڕانی بابەتی هونەری بێت لەم هەرێمەدا.

ئەوانە ھێندە بێ ئاگان نازانن لەبەشێك لەوڵاتانى كەنداو، تاچەندڕۆژێك لەمەوبەريش ژنان مافى ئەوەيان نەبوو ئوتومبێل لێبخوورن. ئەمەبەومانايە نييە كەئێمە ڕەوايەتى بەوكارە بدەين. بەڵام من نازانم لەدواى(گرەوى بەختى ھەڵالە)ى (عەتاى نەھايى) چ شتێك جوانتر دەنووسرێت لەبارەى نەريتى ژنكوشتن لە وڵاتانى خۆرئاوادا. بۆيەداھێنان ئەوەنييە ڕۆمانووسێك تيمەيەك بكاتە ڕووداوى ڕۆمانەكەى، كەپێشترچەندين جارى تروجوانتريش باسى لێوەكراوە.لەڕۆمانى سيسەمى خوێناويدا، خوێنەربەرچەندين ھەڵەى زەق لەڕووى زمان و دەربڕينەوە دەكەوێت كەلێرەدا ئاماژەيان پێدەكەم:_

*ڵاپەڕ-7 -نووسيويەتى:_(بۆچوونى ئەو شارە). ئەوەى بۆچوونى ھەيە خەڵكى شارە نەك شار.

*ڵاپەڕە 40_نووسيويەتى:(زۆرلەو ئێوارانەى باوكم لەنوێژى ھەينى دەگەڕايەوە). سەيرم پێدێت كەسێك ڕۆمان بنووسێت و خۆى پێ ڕۆمانووس بێت، بەڵام نەزانێت نوێژى ھەينى لەنيوەڕۆيانە نەك ئێواران. ھەمووڕۆژێكيش نييە، ھەفتەى تەنھا يەكجارە.

*ڵاپەڕە46_نووسيويەتى:_(دەم و چاوى يەكتريان بەمشتەكۆڵە ھێنابوە خوارەوە).شكاندبوو، شياوترە.

*ڵاپەڕە65_نووسيويەتى:_(پرچەكانى ھێندەدرێژبوون تاكەمەرى ھاتبوون) ئەرێ ئافرەتان تەنھا پرچێكيان ھەيە يان چەند پرچێك؟ئەگەر مەبەستيشى كەزى و تاڵە مووبێت، ئەوان جياوزن.

*ڵاپەڕە74-نووسيويەتى:_(چاوەكانى وەك دووھێلكە دەرپۆقيبوون). ھيچ ئستاتيكاو چێژێك لەودەربڕينە نامۆيە ھەيە؟

*ڵاپەڕە 74-نووسيويەتى:_(نارين بەدەستە گۆشتنەكانى) كەچى سەيرلەوەدايە لەڵاپەڕە(67) نووسيبووى(نارين بەدەستە باريكەكانى). سەدان جاركەوتۆتە بەرچاوم نووسەربيرى چۆتەوە پێشترچى نووسيوە. لەبەردرێژكردنەوەى نووسينەكەى كەھەرمەبەستى بووەشتێك بنووسێت!.

*ڵاپەڕە 99_نووسيويەتى:_(ھەردووكمان وەك چۆن سەگێكى برسى ئێسقانێك دەلێستەوە يەكتريمان دەلێستەوە)ئەگەردووكەس زۆر يەكتريان خۆشبووێت و تامەزرۆى يەكترى بن، ئايا وەك سەگ يەكترى دەلێسنەوە؟يان يەكترى ڕادەمووسن؟.

*ڵاپەڕە 131-نووسيويەتى:_(ترسى عشق دڵى خنكاندبووم).

*ڵاپەڕە136-نووسيويەتى:_(قسەلەدەمم خليسكا). خۆناودەمى مرۆڤ سەھۆڵبەندان نييە، تاقسەى لێ ھەڵخليسكێ.قسە لەدەم دەردەچێ.

*ڵاپەڕە 140-نووسيويەتى:_(بەوڕاستە شەقامەدا شۆڕبوومەوە).

کەڕاستە شەقامە، نازانم شۆڕبوونەوەکە لەکوێدایە؟.
*ڵاپەرە 147_ نووسیویەتی:_(تایەی لاستیکیان دەسووتاند). تایە خۆی لاستیکە، جگەلەمەش ئەوەی دەسووتێندرێت هەرتایەی لاستیکە، خۆی تایەی ئاسن ناسووتێنرێت.
*ڵاپەڕە 148- نووسیویەتی:_(کەف و کوڵی ناخی بڕەوێنێتەوە).نووسەر جیاوازی نەکردووە لە نێوان دامڕکاندنەوەو ڕەوانەوە.
*ڵاپەڕە 178- نووسیویەتی:_(مووچرکێك هەموو جەستەمی لەرزاند).نووسەر تەزاندن و لەرزاندنی لێ تێکەڵ بووە!.
*ڵاپەڕە 192- نووسیویەتی:_(دەم وچاوەکەی ئەوەندەی ترتاڵتربووو). دەم و چاو گرژ،مۆن، توڕە دەبێت نەك تاڵ.
*ڵاپەڕە 205- نووسیویەتی:_(کچە هەرزەکارەکەی لەگەڵ خۆی هێنابوو کەزانکۆی تەواو کردبوو). کەسێك زانکۆ تەواو بکات تەمەنی هێشتا هەرلەهەرزەکاریدایە؟.
*ڵاپەڕە 218- نووسیویەتی:_(هەموو جەستەم نغرۆی ئارەقەی جەستەی خۆم ببوو).دیارەکارەکتەرەی ڕۆمانەکەی ئەو بەڕێزە دووجەستەی هەبووە!!.
ڵاپەڕە220- نووسیویەتی:_(بەنازلەژنی دووەمی باوکی سەرکەوت بوو).کەچی بیری چۆتەوە پێشترچی وتووە ئەمجارەیان لەڵاپەڕە228 نووسیویەتی:(بەنازوخوشکەکانی لەژنی یەکەمی بوون).

*ڵاپەڕە 229- نووسیویەتی:_(ئاگرلەجەستەم دەچۆڕا).وەك ئەوەی ئاگر ئاو بێت چۆڕاوەی هەبێت.
*ڵاپەڕە 244- نووسیویەتی:_(شێرە ئازاکە _ڕێوی دارستان_ گورگی تێنوو).شێرهەیە ترسنۆك بێت؟.
*ڵاپەڕە267- نووسیویەتی:_(مرۆڤەکان وەك ئەوەی تفیان لەزاری یەکتری نابێت وەك یەك بیردەکەنەوە). خوێنەری بەڕێزتفی ناودەم هیچ پەیوەندی بەبیرکردنەوەهەیە؟.
*ڵاپەڕە282- نووسیویەتی:_(بۆنی بوخورێکی گران بەها لووتەکانمی پڕ کرد) سەرنج لەلووتەکانی بدەن کە بەکۆی نووسیوە.
*لاپەڕە287- نووسیویەتی-:(وەك ژیلەمۆیەك ئەدرەوشایەوە).نووسەر جیاوازی لە نێوان درەوشانەوەو گەشانەوە نەکردووە. وادەزانێت هەردووکیان هەریەکن!!.
*ڵاپەڕە303_ نووسیویەتی:_(غەڵبە غەڵبێکی ناوازە!).
*ڵاپەڕە335- نووسیویەتی:_(لووتەکانی پڕکردم). مرۆڤ تەنها لووتێکی هەیە.

*ڵاپەڕە 338- نووسیویەتی:_(دەم وچاوێکی پانی پێوەبوو).تا ئێستا دەیان ڕۆمان و هەزاران ڵاپەڕەی ڕۆمانەکانم خوێندوونەتەوە، هەرگیز

نەمبینیوە نووسەرێك هێندە كێلەوارو نەزان بێت لەزمان، بەم شێوەیە وەسفی دەم و چاوی مرۆڤ بكات. وەك ئەوەی دەم و چاوی مرۆڤ دەعامی ئوتومبێل بێت. كەی مەبەستی بوو بەیەكی جوانتری بگۆڕێت.چونكە دەم وچاوێكی پانی پێوەبووە. مادام پێوەبوونیشە، كەواتە دەتوانرێت هەركات مەبەست بێت لێی بكرێتەوەو یەكێكی تر بخرێتە شوێنی!.
ئەمانە بەشێك بوو لەوسەرنجانەی كەوتنە بەرچاوم. دڵنیام ئەگەرجارێكی تریش ڕۆمانەكە بخوێنمەوە، هەڵەی زۆرتریش دەبینم. ناكرێت هەركەسێك بابەتێكی بیست، یاخود بیرۆكەیەك لەمێشكی دابوو،بیكاتە بەناوڕۆمان .

ئەم جۆرە دەقانە زمانی كوردی وێران دەكەن. هەرلەو ڕوانگەیەشەوەیە ئێستاو داهاتووش بەسەریان دەكەمەوە. نەك كەسانێك بێن بەهۆی نەزانیانەوە بێت لەڕۆمان، یاخود هاوڕێیەتییان لەگەڵ بنووسی ئەوجۆرە دەقانە، پەسنی بكەن و بەشان و باڵی دەقەكەو نووسەرەكەشی هەڵبدەن و ئەوانیش چەندین دەقی دیكەی لەو شێوەیە، چاپ و بڵاو بكەنەوە. ئەم جۆرە بنووسانە،لەڕاستیدا وەك مەلەوانێكی نەزان وان لەدەریایەكی قووڵدا. ئەگەركەسێك مەلەوانی نەزانێت چی لێدێت؟ بێگومان دەخنكێ.زمانیش وایە، ئەگەرنووسەرشارەزای هەمووسووچێكی نەبوو، دەسەڵاتی بەسەر گوزارشت ودەربڕیندا نەشكا و ڕۆمانیشی نووسی، ئەوا وەك مەلەوانە نەزانەكەی لێدێت.دواجار دەمەوێ ئاماژە بەوە بدەم كەئەم ڕۆمانە گەرچی پێداچوونەوەی زمانەوانی و ڕێنووس و هەڵەچنیشی بۆ كراوە،بەڵام لەچەندین شوێنی ڕۆمانەكە هەڵەی ڕێنووس وچاپ دەبینرێن.هەمووئەمانەشم لای خۆم تۆماركردوون. دواجار پێشنیارم بۆ ئەوجۆرە نووسەرانە ئەوەیە، تالەتوانایاندایە بخوێننەوە، تابزانن چۆن وشە دەخەنە ڕستەوەو لەچ شوێن و جێگەیەكی زماندا، وشەی شیاوو گونجاو بۆدەربڕین هەڵدەبژێرن. چونكە نووسینی ڕۆمان قسە ڕێزكردن نییەو هونەری دەربڕینە.دەربڕینێك كەسەرنجی خوێنەرڕابكێشێت و چێژی لێوەرگرێت.زمانەكەی بەبرشتتر بكات. نەك ئەوەشی كەدەیزانێت بەهۆكاری خوێنەوەی ئەوبەناو ڕۆمانانە لەبیری بچێتەوە…

*پەراوێز/ سیسەمی خوێناوی/ڕۆمان –نووسینی جەبار عوسمان/بڵاوكردنەوەی دەزگای جەمال عیرفان 2017.

* ئەم بابەتە لەلاپەڕەی ئەدەبی ڕۆژنامەی(هەولێر) ژمارە(2924) ی ڕۆژی یەكشەممە ڕێكەوتی 2- 9-2018بڵاوكراوەتەوە..

سەدیق سەعید ڕواندزی

ڕاپەڕینی سوخمە زەردەکان لە فەرەنسا و هۆڵەند و چەند نیگایەک! ... ئاسۆ حامدی

(بە زمانی فەرەنسی و
Gilets Jaunes
بە زمانی هۆڵەندی
)Gele Hesjes(

____

دیسانەوە مێژوو بۆ چەندین جار خۆی دووبارە کردەوە و کرێکارانی فەرەنسی نەوەی بلانکی و کۆماندارەکانی پاریس- نەوەی ئاڵا سوورەکان وسروودی ئێژین پۆتیە- وەک ڕابەری کرێکاران و بزوتنەوەی ناڕەزایەتی کرێکاری دژی سیاسەتی ئابووری ماکرۆن و حکومەتەکەی هاتنە مەیدان و بە ناوی بزوتنەوەی سوخمە زەردەکان لە دوا نیوەڕەی شەممەدا بە هەزاران کرێکارانی ناڕازی هاتنە مەیدان لە گۆڕەپانەکانی پاریس. پۆلیس و پارێزەرانی سەرمایە و دەوڵەتی ماکرۆن بە توندترین شێوە هەوڵی سەرکوت وکۆتایی هێنانی ناڕەزایەتیەکانیان دا و پەلامارێکی نا دیموکراسی و نا عەدالەتی کۆمەڵایەتی بەڕێام لەم لاشەوە کرێکاران و خەڵکی ناڕازی وەڵامی دروستیان دایەوە و چەندین کەس لە هەردوو بەرە بریندار بوون و لە یەکشەممە کە دەکاتە 2 دیسەمبەری 2018 یەکێ لە بریندارانی کرێکارانی ناڕازی گیانی بەخشی. هەر لە شەممەدا کرێکارانی هۆڵەند لە شارەکانی ماستریخت و دەنهاغ هاتنە سەر شەقام و پشتیوانی بزوتنەوەی سوخمە زەردەکانیان کرد و بە هەمان شێوە هاتنە مەیدان و ڕەخنەی توندیان لە سیاسەتی ئابووری مارک ڕووتە گرت.

دوای گران بوونی نرخی سووتەمەنی و زیاد بوونی باج لەسەر خەڵک و زۆربەی کرێکاران و خەڵکی هەژاری فەرەنسا توانای بەردەوامی ژیانیان نیە و ناتوانن بگەن بە سەری مانگ و داهاتی کەسایەتی مرۆڤەکان ڕوو لە نزمی دەکات. لەلایەکی تر دەوڵەمەند و سەرمایەداران زیاتر دەوڵەمەند دەبن و سەرمایەکانیان دەچێتە سەر.

یەکێ لە کرێکارانی ناڕازی لە وەڵامی ڕۆژنامەنووسێ بەچی توند و تیژی بەکاردێنن، کرێکارەکە ووتی ئەوە دەوڵەتە توند و تیژی بەکاردێنی بەڵام ئێمە ئەگەر دەوڵەت گوێ لە ئێمە نەگرێ و هیچ شەڕشەکیش بە توند و تیژی نابێ. بە واقع ئازادی و دیموکراسی سەرمایەداری هەروەکو مارکس وەسفی دەکرد کە شعاری شۆڕشی دیموکراسی بۆرژزای لە واقع وایە (پیادە، ئەسپ سواری و مەدفەع) ە، ئەم هێرشە توندەی پۆلیسی ووڵاتێ کە ئازادی و دیموکراسی سەرمایە بەیان دەکات زیندوو ترین نموونە یەتی واقعیەتیی ڕاستی تێزەکانی مارکس بۆ چەند بارە دەکاتەوە.

لە هۆڵەندا کرێکارانی ناڕازی بە هەمان شێوە دەستیان بە هاوار و ناڕەزایەتی کردوو بە هەمان شێوەی سوخمە زەردەکان داواکاریەکانیان بەرزکردەوە.
کرێکارانی فەرەنسی لە مێژووی سیاسی و بزوتنەوەی کرێکاریان هەردەم تووشی توند و تیژی دەبنەوە و ئەوانیش دەست دەکەنەوە هەروا بە ئاسانی سەرمایەداران و دام و دەزگاکانی پۆلیس لە دەستیان دەرناچن.

یەکێتیە کریکاریەکان و کۆمۆنیستەکان و سوسیالیستە فەرەنساویەکان مێژوویەکی پرشنگداریان هەیە و هەرگیز ئەدەبیات و میدیای سەرمایەداری بەم هەموو زەبەلاحیەوە نەیتوانیوە ئەم ڕووە پرشنگداریە لەکەدار بکات. ئەمەش کەم نیە و سەرکەوتنێکی گەورەیە. لەگەڵ هەموو ئەوانەش هونەر بە هەموو شێوەکانیەوە لە پاڵ ئەم ناڕەزایەتیانە شان بە شانی کرێکاران بەشداریەکی جدی کردووە، چ بە گۆرانی و مۆسیقا و چ بە نووسین و شێوەکاری فەرەنساویەکان هەردەم لە پاڵ ناڕەزایەتیەکانی کرێکارانەوە وەستاونەتەوە.

کرێکارانی ئەوروپایی جا چ هۆڵەندی و ئەڵمانی و ئیتالیای و ئیسپانیایی و سویدی بێ، هەموویان زۆر بە هۆشیاری لە یەکێتی چینایەتی دەگەن و لە کاتی پێویست دا دێنە مەیدان و وجودی خۆیان دەسەلمێنن.
پشتیوان و هاتنە مەیدانی کرێکارانی هۆڵەند بە هەمان ناو و شێوە سوخمە زەردەکان نموونەیەکی زیندووە لە هاوپشتی و یەکێتی چینایەتی و بە هۆشیاریەوە لەم کاتەدا، مێژووی ناڕەزایەتیەکان هەردەم قوربانی ویستووەو دەبێ بەڵام دەسکەوتەکانی ڕاپەڕین و مانگرتنە کرێکاریەکان هەردەم زەمانەتی ئەم بیمە سوسیال و کۆمەڵایەتیە یە کە کرێکاران لە ئەوروپا هەروا هێواش هێواش لە ووڵاتە جیاجیاکاندا هێرشی دەکرێتە سەر. سەرمایە لە هێرشە و کرێکاران لە بەرگری دان.

بەرگرییەک کە جیایە لە سەردەمەکانی پێشووی مێژووی کرێکاران و کۆمۆنیستەکان بەڵام لە واقع یەک ئامانجیان هەیە. کرێکاران لەم نەوەد تەنها نین و چەپ و کۆمۆنیستەکان لە هەموو ئاستەکاندا پشتیوانیان بۆ هەموو ڕەنگ و ڕوویەکیانەوە. هەر چەند ماکرۆن و ڕووتە بە هێز بن بەڵام خۆ بە رامبەر شەپۆلی ناڕەزایەتی پاریسییەکانی نەوەی کۆماندارەکان و کرێکارانی هەڵەندی نەوەی گۆنگرەی ئینتەرناسیونالەی دووەم (کە لە دێنهاغ بوو) ناگرن. مێژووش گەواهی ئەوەی داوە و بەڵگە نەویستن. سەرکەوتنی بزوتنەوەی سوخمە زەردەکان دەتوانێ سنوور ببڕێ و یەکێتی ئینتەرناسیونالەی بە هێز بکات، ئەم سەروەریە مێژوویەش بۆ هەموو چینی کرێکارێ بەڕابەرایەتی کرێکاران و خەلکی ناڕازی فەرەنساوی.

ئاسۆ حامدی

کەنعان مەدحەت… لە شیعردا خەونەکانی دێتە دی .. … لەتیف بێوار

وابزانم ئێمەش بە دەردی ئەو پەندە چووین کە دەڵێت(ئەوەی لەبەر چاوانە لە بەر دڵانە)، شاعیر کەنعان مەدحەتی دەڤەری گەرمیان بە هۆی دوورکەوتنەوەو ژیانی غوربەتیەوە لە یادمان چوو، هەرچەندە ئەو جوانیش بنووسێت، کە ئەمە جێی داخ و ئەسەفە.

یەکەم دیوانی شیعری ئەم شاعیرە لە ساڵی 1988 لە چاپخانەی ئارارات لە وڵاتی سوید چاپکرا بە ناوی (گەڕان بە دوای بەهجەت حیکمەت)، پاش ئەویش دیوانێکی تری خۆی لە چاپخانەی روسینکور لە شاری مالمۆی سوید بە چاپگەیاند بە ناوی (چلەی شۆڕش و زیندووکردنەوەی سەردەمی ئیمارەتەکان) کە 28 قەسیدە لە خۆ دەگرێت.

ئەم کورتە باسەی سەرەوە بەس دەرروازەیەکە بۆ چوونە ناو بابەتە سەرەکییەکە، کە لێدوانە لە دوا شیعری کە لە ماڵپەری (دەنگەکان) بڵاوی کردبووەوە و بەرواری نووسینی ساڵی 2015ی بەسەرەوەیە.

وێڕای ئەوەی لەو شیعرەدا چەند هەڵەیەکی ڕێزمانی تێدایە کە ئەویش

رەنگە هۆکەی دابڕانی شاعیر بێت لە مەیدانی ئەدەبی کوردی بەشێوەیەکی راستەوخۆ، بەڵام ئەمە زۆر گرنگ نییە، چونکە ئەو دەقە گەر جوان بێت منی خوێنەر لە زیهنمدا وشەکان بە پێکهاتەی دروستی رێزمانییەوە دادەڕێژمەوەو پاشان لێی رادەمێنم.

با سەرەتا شیعرەکە لێرەدا دابنێینەوە بە شێوەی نووسینی شاعیرەکەی
:

سەرەەڵگرتن … هۆنراوەی کەنعان مودحەت
..
راپەڕی و
لە دەرگای دەرەوە خزایە نادیارییە دڕەکەدا
بێ ئەوەی – بە پێویستییەکانا بچێتەوە و –
بزانێ،
ئایە تەباخە داگیرساوەکەی کوژاند
یان بۆڕی ئاوی گەرماوەکەی بەست
یان نا
نە گەڕایەوە
لایە لە دەرگا ڕزاوەکەی بکا
بزانێ ئایە دایخست
یان هەر بە کراوەیی
ڕادەستی با و
خواستەکانی ڕۆژگاری کرد
بە تەنیشت سەگە بێ لانەوازەکەیدا
تێپەڕی
نە ماڵئاویی و
نە دەستێکی بەزەیی
زۆر مات
سەگە، پێچەوانەی هەر جارێ
هەر وەڕی و
زۆریش وەڕی
ئەو بە نادیاریا
هێدی هێدی و
قووڵ و قووڵتر شۆڕدەبووە
تا پێڵاوە کۆنەکانی
ئەوانەی لە مێژەوە پێیان دەگوشی
بە هەنگاوەکانیا نەوێران
ڕایگرن□

چۆن تاوێرێکی لە دوند بەربوو
گرمۆڵەی دەهات و
هەر خوار دەبو و
هەر خوار
سەرهەڵگری تەریک
وای نەدەزانی زۆر دوور دەکەوێتەوە
ساڵێ
مانگێ
ڕەنگە لە کاژمێری کەمتر
هەر زۆر زو و
زووتر دەگەڕێتەوە
سەگە بێ لانەوازەکەی لە ئامێز دەگرێ و
ماڵە چۆڵەکەی… سەرلەنوی
ئاوەدان دەکاتەوە

هۆنراوەی کەنعان مودحەت
نۆڤەمبەری ٢٠١٥
کفری
....

لێرەدا دوای پێداچوونەوەی زمانەوانی دەقەکە دەنووسینەوە تا زیاتر رەونەقەکەی بەدەستبێنێتەوەو سەرنجی خوێنەر ڕابکێشێت:

سەرهەڵگرتن … هۆنراوەی کەنعان مودحەت
..……

راپەڕی و
لە دەرگای دەرەو□ خوایە نادیارییە دڕەکە
بێ ئەوەی – بە پێویستییەکانا بچێتەوە و –
بزانێ،
ئایە تەباخە داگیرساوەکەی کوژاندووەتەوە؟
یان بۆڕی ئاوی گەرماوەکەی بەستووە؟
یان نا!
نە گەڕایەوە
سەیری دەرگا ڕزیوەکەی بکا
بزانێ ئایا دایخستووە؟
یان هەر بە کراوەیی
ڕادەستی با و
خواستەکانی ڕۆژگاری کردووە؟

بە تەنیشت سەگە لانەوازەکەیدا
تێپەڕی
نە ماڵئاویی و
نە دەستێکی بەزەیی….
*
زۆر مات
سەگە، پێچەوانەی هەر جارێ
هەر وەڕی و
زۆریش وەڕی
ئەو بە نادیاریبا
هێدی هێدی و
قووڵ و قووڵتر شۆڕدەبووەوه
تەنانەت پێڵاوە کۆنەکانی
که لە مێژە پێیان دەگوشی
بە هەنگاوەکانی نەوێران
که ڕایبگرن
وەك تاوێرێکی لە دوند بەربووی
گرمۆڵە بوو
هەر خوار دەبوو
هەر خوار
*
سەرەەڵگری تەریک
وای نەدەزانی زۆر دوور دەکەوێتەوە
ساڵێ
مانگێ
ڕەنگە لە کاژمێرێ کەمتر
هەر زۆر زوو
زووتر بگەڕێتەوە
سەگە لانەوازەکەی لە ئامێز دەگرێ و
ماڵە چۆڵەکەی…. سەرلەنوێ
ئاوەدان دەکاتەوە

هۆنراوەی کەنعان مودحەت
نۆڤەمبەری ٢٠١٥
کفری
....
ئەم شیعره نەفەسێکی مرۆڤی جیهانیی دەدات، ئەو مرۆڤەی لە نێو

بزربوونەکاندا خۆشی لێ ون دەبێت، ناسنامەکان تێکەڵاو دەکات و بڕوای بە خۆشی نییە بگەڕێتەوە بۆ ڕەسەنایەتی خودو سەرچاوەی ئیلهام و ژینگەی منداڵیی و یادەوەرییەکانی، تەنانەت بە جۆرێك باری دەروونی تێکدەچێت تا ئەو رادەیەی دڵنیا نابێت کە دەڕواتە دەرەوە دەرگاکانی داخستبێت، بۆیە دەبێت بگەڕێتەوەو جارێکی تر تەماشایان بکات تا دڵنیا بێت، ئەمەیە لوتکەی نادڵنیایی و گومان، ئەمەیە ڕێچوون بە ناخی خودداو توشبوونی دۆخی نائارامی دەروونیی و دابڕین لە واقیی دەرەوە، ئەو هەمیشە بۆ ئەوەی بگەڕێیتەوە بۆ باری ئاسایی خودی راستەقینەی خۆی، خەیاڵێك لە هزریدا ئامادەیە کە شوێنگەی لە دایکبوونیەتی، بەڵام ئیغراکردنەکانی پێشکەوتنی کۆمەڵگای مۆدێرن وابەستەی دەکەن بەو ژینگەیەی لاشەی تیایدا ئاسوودەیەو هیچ کەموکوڕییەکی مادی نییە، بەڵام بۆشاییە گیانییەکان زۆر بەربڵاون لەو ژینگەی تاوگەو ئێگزایلەدا، بەڵام هەمیشە خەیاڵێك لە بوونیدا هەیە کە خەیاڵی گەڕانەوەیە بۆ یادەوەرییە بزرەکان و خودی یەکەمین.

زمانی ئەم قەسیدەیە زمانێکی جوان و باڵایەو ئەو دالانەش بەکاریهێناون هی خودی شاعیرن و کەم شاعیری تر بەکاریهێناون وەك (تەباخی داگیرساو، دەرگای ڕزیو، سەگی لانەواز…) پاشان ئەم هێنراوەیە هەر لەیەکەم دێڕیەوە دیارە هەڵقوڵاوی سروشتی ناخی شاعیرەو هیچ چاولێکەریی شاعیرانی تری پێوە دیار نییە.

بەم شێوازە زۆر کارامەیە‌ تێکەڵاوی دوو دنیای جیاوازی کردووە، خەیاڵ و واقیع، وڵات و ئاوارەیی، نامۆیی و ئاشنایی… بەلام لە کۆتاییدا شاعیر لەگەڵ پرسیارەکانی خۆیدا جێماندێڵێت و ناگەینە کەناری ئارامیی و وەڵامی پرسیارە بۆ وەڵامەکان، خوێنەر خۆی دەبێت کۆتاییەکان بنووسێتەوەو بە مەیلی خۆی بەرەنجامی بنووسێتەوە، ئەو جیهانە وێرانە لانەوازەی لە دەرەوە جوانەو لە ناوەوەوش خاپوور، پڕ لەسەدای دەروونێك لە تەنیاییەکاندا لەگەڵ خۆیدا دەدوێ.

ئاوها قەشەنگ بە (راچڵەکین) دەست پێدەکات، بەو مانایەی لە خەیاڵ و خەوندا لە نیو خۆی و یادەوەرییەکاندا بووە.. بە (گەڕانەوەو ئاوەدانکردنەوە)ش کۆتایی پێ دێنێت، بەلام چ جۆرو لە کوێ؟ ئەمەیە پرسیارە ئاستەم و بێ وەڵامەکە.

لە وەرگێڕاندا؛ چی ماوە، چی کراوە؟! ... سەنگەر حەسەن

هەڵبەتە وەکو ئاشکرایە دەتوانین شێوازی وەرگێڕان بکەین بە دوو بەشی سەرەکی، وەرگێڕان لەزمانەکانی بێگانە بۆ کوردی، وە لەزمانی کوردییەوە بۆ زمانەکانی بێگانە. سەرەتا ئەوەی یەکەم بەشە هەرە باوەکەیە، واتە زۆری وەرگێڕەکان، کە وەرگێڕان دەکەن، سەرەتا لەزمانەکانی بێگانەوە دەست پێدەکەن، بەم پێیە ئەمە ئاسانترین جۆری وەرگێڕانە.
وەرگێڕ بەئاسانی دەتوانێت جۆری ڕستەو شێوازی بەیان کردن و دەمی کارەکان بناسێتەوەو جارێکی تر لەسیاقی زمانی دایك دا سەرلەنوێ دایانبڕێژتەوە، جگە لەمەش، ڕەنگە خوێنەری کوردی زمان نەتوانێت وەرگێڕانەکەت بەراورد بکات لەگەڵ دەقە ئەسڵییەکە، بەڵام خوێنەری زمانی بێگانە زۆر ئاسان دەپرژێتە سەر هەڵەکان.
چیمان وەرگێڕاوە؟ جاران گلەییمان دەکرد کە هەرتەنها شیعرمان هەیە، ئێستاش شتێکی وا لەهاوکێشەکە نەگۆڕاوە، ئەوەتانە بەلێشاو ڕۆمان خراوەتە سەر زمانی کوردی و تا ئێستا بە شومار ئیشی لەسەر دەکرێت.
ئەمە شتێکی خراپ نییە، گەر بێت و کەسانی پسپۆڕ لەم بوارە پێی هەڵسن، لەهەمان کاتدا کەسانی پسپۆڕ لەبوارەکانی تریش بە ئەرکی خۆیان هەڵسن. تاك و تەرا کتێبی زانستی دەبینین، ڕۆژانەش ئەم هەموو دکتۆرا و ماستەرە لەم لا بوەستێ!

تا ئێستا شاکارە جیهانییەکان زۆری وەرگێڕدراوەو بگرە هەیانە زیاتر لەچەند وەرگێڕانێکی بۆکراوە. بەهەمان شێوە بۆ تایتڵە نوێیەکان، کە ڕۆژانە دەخرێتە نێو کتێبخانەی کوردی و ئەوانەش لەساتی ئەم نووسینەدا ئیشی لەسەر دەکرێت. ئەوەش تا ئێستا کتێبخانەی کوردی بەدەستییەوە دەناڵێنێت، کەمی سەرچاوە زانستییەکانە. لەسەرووی هەمووشیانەوە زانستەکانی وەکو کیمیا، فیزیا، زیندەزانی و بیرکاری.. ئاخر دەبێت هۆکاری سەرەکی کەمی وەرگێڕان لەم بوارەدا چی بێت؟! تۆ بڵێی خوێنەرمان نەبێت لەم بوارانەدا؟ بێگومان نەخێر، بگرە لەئێستادا بۆتە یەکێك لەپێداویستییە سەرەکییەکان، ئەمیش بەهۆی ئەو شاڵاوە تەکنەلۆجی و زانستییەی ئێستا ڕووی تێکردووین، سەرنج بدە، دەتوانی چەند کتێب بدۆزیتەوە لەبوارەکانی دیزاین و بەرنامە نوێکانی کۆمپیوتەرەوە.. چەند کتێب لەبوارەکانی نەوت و ئەندازیاری و بەشەکانی تری زانست

بدۆزینەوە؟!.. لەگەڵ هەبوونی ئەم هەموو بەشە زانستیانە لەم هەموو کۆلێژە زۆرە لەم هەرێمە چکۆڵەدا.. لەلایەکی تر ئێستا هەندێك کەس و کۆمەڵ و لایەن پەیدابوونەو بانگەشەی ئەوە دەکەن، کە گوایە کتێبخانەی کوردیش، لەبابەتە زانستییەکاندا بەرەو پێشچووەو کار گەیشتۆتە ئەوەی بڵێن: لەئاستێکی باش دایە! یانی گەر چەند کتێبێك لەبارەی فیزیاوە خرایە سەر زمانی کوردی، مانای وایە ئیتر تەواو لەم بوارەدا کێشەمان نەما! بۆ بەرچاو ڕوونیش، نزیکەی سەرجەمی کتێبە زانستییە وەرگێڕدراوەکان، کتێبی گشتین، نەوەك تایبەت.

گشتی بەمانای ئەوەی کتێبێك باسی تەواوی زانستی کیمیا یان فیزیا دەکات.. بەڵام پێویستە بپرسین هەریەك لەم زانستانە چەندە لقی لێدەبێتەوە، ئەوا هیچ نەبێت بەلایەنی کەم پێویستە لە بارەی هەموویانەوە سەرچاوەمان هەبێت. بۆنموونە: لەبابەتێکی وەکو فیزیا، پێویستە سەرچاوەمان لەسەر هەریەك لەبابەتەکانی وەکو: کارەبا، موگناتیس، شەپۆڵەکان، کێشکردن، تیۆری ڕێژەیی، بیناییزانی، ڕووناکی، کارەموگناتیسی، هێزی لێکخشاندن، بزوێنەرەکان، لەرینەوە، جووڵە، گەرمی، دەنگ، خێرایی…
بەڵام وەکو ئاماژەی پێدرا، ئەو سەرچاوانەی کە بەردەستن، نزیکە سەرجەمی باسی تەواوی بابەتەکە دەکەن، بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشەیەش، دەکرێت سوودێکی زۆر لەزانکۆکان ببینرێت و ببن بە کاراترین ناوەند لە بوارەدا، لەم ڕووەوەش دەکرێت چەندەها ڕێگای خێراو سەرکەوتوو بگرێتە بەر.

خۆ ئەگەر باسی وەرگێڕان بکەین لە زمانی کوردی بۆ زمانەکانی تری بێگانە، ئەوا تا ئێستا تەنانەت مشتێکیش لەخەرمانە نەکراوە! ئەوەش کراوە لەچەند کارێکی ئەدەبی تێپەڕ ناکات. لەگەڵ ئەوەشدا ئەمە یەکێکە لەهۆکارە هەرە گرنگەکانی ناساندنی گەلەکەمان. دەکرێت ئەوانەش کەڕۆڵیان هەبووە لەم بوارە، بڵێین نووسەری کوردن، ئەوانەی بەزمانی بێگانە دەنووسن. زیاد لەوە وەکو وتمان لەبواری وەرگێڕاندا لەزمانی کوردی بۆ زمانەکانی تری بێگانە تا ئێستا لەچەند بابەتێکی ئەدەبی تێپەڕ ناکات. باشە ئەی گەر بێگانەیە ویستی لەبارەی مێژوو، کلتوور، جوگرافیا…ی کوردان بزانێت، ئاخۆ هەر دەبێت پەنا بباتە بەر بێگانە، ئەوانەی تا ئێستا بەئاڕاستەی مێشکی خۆیان مێژووی ئێمەیان نووسیوەتەوە.

ئەگەر جاری جاران واپێویستی دەکرد بە وەرگێڕان لەزمانی کوردی بۆ زمانانی بێگانە، سەرەتا مێژووی کورد وەربگێڕدرێت و باسی نەهامەتی و ناسۆرییەکانی کورد بکرێت.. ڕەنگە ئێستا ئەم تێگەیشتنە تەواو

گۆڕانی بەسەردا هاتبێت و پێویست بکات دەست بکەین بە وەرگێڕانی شاکارەکانمان بۆ زمانانی بێگانە و جیهان بەمجۆرەو لەم ڕێگەیەوە تامەزۆی مێژووی کورد بکەین.

سەنگەر حەسەن – خوێندکاری ماستەر (زانکۆی سەڵاحەددین)

سەردانەکەی بارزانی بۆ بەغدا: بۆ تۆڵەیە یـــــان تۆبە...؟ ... موزەفەر عەبدوڵا

لە رۆژی ٢٢ مانگەوە کە مەسعود بارزانی و شاندە یاوەرەکەی لە کوڕگەلی بنەماڵەو قەومو قیلە سەردانی بەغدایان کردەوە هەتا ئیستاش ئەم سەردانە بۆتە ڕوداو و هەواڵی گەرمی دەزگاکانی ڕاگەیاندنو جیگای پرس ڕا گۆرینەوە لە ئاستی کوردستان. بە تایبەتی لە لایەن دەزگاکانی ڕاگەیاندن و نوسەرو ڕۆژنامەنوس و چاودیران و رۆشنبیران ، هەتا دەگاتە گەورە ئەکادیمی یەکانیان.وە لە گۆشە نیگای جیاجیاوە ئەم سەردانە شرۆڤەدەکەنو ڕای لەبارەوە دەدەن.

سەردانەکە وا وێنە دەکەن کە یەکیکە لەسەردانە دیبلۆماسی و سیاسی یە سەرکەوتوە دانیسقەکان نەک هەر لە ئاستی کوردستان و ناوچەکە بە ڵکو لە ئاستی جیهانیش.وە پێیان وایە نەک هەر لەم سەردەمە بەڵکو لە میژوشدا دەگمەن بوە سەرکردەیەکی حزبی وەک بارزانی بەم شیوازە نەک هەر بەرپرسانی حزبی بەڵکو بەرپرسانی دەوڵەت و حکومەت و پەرلەمان ڕاخستنی فەرشی سورو ڕیورەسمی فەرمی و پرۆتۆکۆلی و ب□و□پ□□ی ئامادەباشی یەوە پیشوازی لێ بکریت.
بەم شێوە موبالەغە ئامیزو گرینگیدانە بە ڕواڵەتە دەیانەوێت وا نیشان بدەن وەک ئەوەی بارزانی لەم سەردانەی چوە بۆ سەرزەنشت کردن و ناڕەزایەتی دەربرین، وتەنانەت تۆلە سەندنەوە لەسەرانی دەسەڵاتی قەومی وتایەفی و خێڵەکی بەغدا، کە ساڵێک لەمەو بەر دژی ریفراندۆم بون. تەنانەت ڕیفراندۆمیان کردە بەهانەیەک بۆ هێرشکردنە سەر کوردستانو داگیرکردنەوەی نیوەی زیاتری ئەو ناوچانەی لەژیر دەستی

پارتی و هاودەسەڵاتەکانی بو لە دوای ڕوخانی بەعسەوە.

جا پرسیارەکە لەم پرسەدا ئەوەیە ئاخۆ بە ڕاستی ئەم سەردانەی بارزانی بۆ بەغدا بۆ ناڕەزایەتی و تۆڵە سەندنەوەیە یا تۆبە کردن لەسەر دەستی سەرانی قەومی و تایەفی وەک عامری و حەلبوسی و عەبادی و مالکی؟!
بە وەڵامی ئەم پرسیارەو ڕۆشنکردنەوەی مەغزای سیاسی ئەم سەردانە وا پیویستە بە کورتی ئاماژە بە چەند خالێک بکەین:
خاڵی یەکەم: خودی دەستەواژەو کەڵکەڵەی- مفهوم و نزعة – تۆڵەو تۆبەیە کە یەکێکە لە تایبەتمەندی یەکانی ناوەرۆکی دابو نەریتی سیاسی وکۆمەڵایەتی هەردو بەرەی ئەمدەسەڵاتەو دەستەو تاقمە بنەماڵەیی و خێڵەکی و قەومیەکان لە بەغداو کوردستان لەم کیشەو ململانی کۆنەپەرستە دژی ئینسانی یەی نیوانیان.
ئەم دەستەو تاقمانە چونکە هیچیان بڕوایان بە سەرەتاترین ئازادی و یەکسانی سیاسی بە گشتی نی یە بۆیە سەرهەڵدانی کیشەو ململانێ و شەڕو کوشتار پاشان تۆڵەو تۆبەش بە یەکتر دەبێتە نەزعەو نەریتێکی جیکەوتەیان.دیارە نەک هەر لەنێوان ئەم دوو دەسەڵاتەی بەغداو کوردستان بەڵکو لەنێوان خودی هەمو دەستەوتاقمەکانی خۆشیان.

بە نموونە تۆلەو تۆبە لەکاتی کێشەو ململانێ و شەڕەکانی نێوان پارتی و یەکێتی وهەردو بنەماڵە لە ساڵانی نەوەتەکانیتایبەتمەندی یەکی میژوویی و بەرچاو یان بوە.
ئەم نەزعەو نەریتە بە درێژایی مێژوو لەسەر زاری سەرانی ئەم دەستەو تاقمانە ،جا قەومی و خێڵەکی بن یان ئیسلامی و تایەفی سوننی و شیعی ، بەدیکراوە کە دەڵێن تۆڵە بەزەبرە ئەمما بە سەبرە . یاخود ڕیکەوتن بە شەرتی تۆبە. بە فەرمی ئەم نەزعەو نەریتە بۆتە جێگرەوەی نەزعەو نەریتی بڕوابونو پابەند بون بە ئازادی سیاسی نێوان لایەنە سیاسی یەکانو یەکسانی نێوان مرۆڤەکان. بیگومان ئەمەش یەکێکە لە تایبەتمەندنی یەکانی دەسەڵاتە فیودالیەکانی سەدەکانی ناوەراست کە هەتا ئەمرۆش ئەم دەسەڵات و تاقمانە نوینەرایەتی دەکەن.

خاڵی دوەم ئەوەیە بەهۆی ئەوەی بارزانی و پارتی لە بنەرەتدا مەبەستیان لە ریفراندەم زیاتر بە تۆڵە سەندنەوە بوو لە دوژمنەکانیان لە بەغداو لە کوردستان.وە لە ئاکامی کیشەوململانی و قەیرانەکان و بن بەست بون بو نەک بروا بونو پەیڕەوکردن لە مافیکی سەرەتایی خەڵکی کوردستان. هەر بۆیەش بارزانی و سەرانی تەواوی پارتی و یەکیتی و هەمودەستەو تاقمە قەومی وئیسلامی یەکان نە لە پرسی ریفراندەم یەکدەست بونو نە ویستو ئامادەی یان بوو بەرگری لە

ئاکامەکەی بکەن تا بەدیهێنانی کە سەربەخۆیی یە . هەر بۆیە هەمو لایەکیان لەسەر بنەمای نەزعەو نەریتی تەڕەو تەبە مامەڵەیان لەگەڵ یەکتر دەکەن.

جا لەم قۆناغەدا کە بارزانی سەرەڕای هەندێک سەرکەوتنی ناوخۆیی بەڵام گۆڕانی هاوکیشە سیاسی یەکان لە ئاستی عێراق و ناوچەکەو جیهان بە زیانی شکایەوە.
بۆیە بە بەدەستهێنانەوەی هاوسەنگی پێشو ئامادەیە لەسەر دەستی سەرانی قەومی و خەلەکی و ئیسلامی و تایەفی بەغدا تەبە بکات.
بەڵگەش بۆ ئەم تەبەیە قسەو لێدوانەکانێتی لەبارەی ڕاستکردنەوەی ئەو هەڵانەی کە کراوە. بەگومانیشە بەلای سەرانی بەغداوە گەورەترین هەڵە هەتا دەگاتە تاوان ئەنجامدانی ریفراندۆم بوو کە یەکپارچەیی خاکی عێراقی خستە ژێر پرسیارەوە.

دیارە کاتێک بارزانی باس لەهەڵە و ڕاستکردنەوەی دەکات لە هیچ کاتو شوینو دیدارو گفتوگۆیەک لەگەڵ تەواوی سەرانی دەسەلاتی بەغدا سەرنجو رەخنەو نارەزایەتی دەرنەبریوە بەرامبەر هەڵویستی دژایەتی ئەوانە لە پرسی ریفراندۆمو هیڕشی سەربازی بۆ سەر کوردستان و داگیرکردنەوەی زیاتر لە نیوە خاکی قەڵەمڕەوی دەسەلاتیان وکوشتن وبریندار بوونی سەدان کەسو ئاوارە بوونی هەزارانی تر.
بە پێچەوانەی ڕاو بوچونو شرۆڤەکان و ڕاویژکاران و نوسەران و پسپۆرانی سیاسی و ئەکادیمی یەکانی پارتی یەوە کە وای وینا دەکەن وەک ئەوەی بارزانی چوبیت بە تەڵە سەندنەوە بە ئاشکرا تەبەی خۆی ڕاگەیاندوە.

خاڵی سێهەم کە پێویستە ئاماژەی پێ بکەین لەبارەی ئەم سەردانەی بارزانی یەوە ئەوەیە بە پیچەوانەی راوبۆچونەکانی ڕاویژکارانو نوسەرانو ئەکادیمی یەکانی پارتی یەوە کەگوایە بە چارەسەری کیشە هەڵواسراوەکانی نیوان هەولیرو بەغداو تەنانەت ناوچەکەو جیهانیش چوە ئەوانە هیچی فەی بەسەر ڕاستی یەوە نی یە.
راستی یەکەی هەکاری سەردانی بارزانی لە پاش ئەوەی کە چوە تەبە بکات لەسەر دەستی سەرانی دەسەڵاتی بەغدا هاوکات بارودۆخی ناوچەیی و نیو دەوڵەتی و دەخاڵەتی زلهیزەکان لە ئەمریکاو روسیاو هاوپەیمانە جیهانی و ناوچەیی و ناوخۆییەکانیان گەیشتەتە ئاستێک ئەگەری زۆری هەیە لە عێراقو کوردستانیش بتەقێتەوە.
وە لەم دەخەدا ناسیونالیزمی کورد بە سەرکردایەتی پارتی کە لەوپەڕی پێرشو بڵاوی وبە ئاسەیی دان ئەگەری زۆری هەیە بە زیانیان بشکیتەوە.

هەر بۆيە پارتی وبارزانی ئامادەيە بۆ مانەوەی هيزو دەسەڵاتی خۆی لانی کەم لە ئاستی کوردستاندا بە تايبەتی بەرامبەر نەيارە هاوقەومی يەکانی خۆی نەک بچيتە بەغدا بەڵکو هەر جيگايەکی تر نەک تۆبەيەک بەڵکو سەد تۆبەو زياتريش بکات.

مەگەر کاميان بۆ بارزانی سەختر ترە دەستلەمل کردنەکەی ٣١ ئابی ٩٦ لەگەڵ سەدام ياخود دەستلەملانيی عامری و حەلبوسی و عەبادی و مالکی...!
جا لەم ڕوەوە ئەگەر ئەو راويژکارو شرۆڤەکارو نوسەرو ئەکاديميانەی پارتی بۆ سەلماندنی سەرکەوتنی سەردانەکەی بارزانی بەڵگەی راخستنی فەرشی سورو ئامادەباشی ڕيورەسمی گەورە و پاسەوان لە پێشوازی دەهيننەوە ئەمەش بۆ بەهيزی پيگەی پارتی و بارزانی لە ئاستی دەسەلاتداری هەريم و هەلبژاردن و تا دەگات وينا کردنی وەک تاکە ريبەری بە فەرمی ناسراوی جولانەوەی قەومی کوردو ..هتد ئەمانە هيچيان نابنە پاساويک بۆ ئەوەی تۆبەکەی بارزانی بشارنەوە کە دەلێت سەردانيان بۆ بەغداو ديدارەکان بۆ راست کردنەوەی هەڵەکانە لەم دەرفەتەی هاتۆتە پيشەوە.

دوو شتی تر هەيە لە کۆتايی دا پێويستە ئاماژەی پێبدەين ئەويش پيشوازی کردنی عامری بو بۆ بارزانی و ئامادەنەبونی سەرۆککۆماری عيراق بەرهەم سال□ح بو ،کە برای قەومی و نەياری بارزانی يە ، مەغزا سياسيەکەی هەر تۆبەکەی بارزانی دەسەلمێنێت..
جا ئەم سەردانەی بارزانی تۆڵکارانە يا تۆبەکارانە بێت هيچی لە پێناوی بەرژەوەندی يەکانی زۆرايەتی جەماوەری ستەملێکراو ئازاديخوازو يەکسانيخوازی کوردستان نی يە بەڵکو تەنها لە پێناوی مانەوەی دەسەڵاتی سەرکوتگەرو گەندەڵ و کۆنەپەرستانەی بنەماڵەيی و خێڵەکی و قەومی خۆيانە.
ديارە بەهەمان شێوەو ناوەڕۆکەوە ئەم ڕايە بۆ
دەسەلاتدارانی تايەفی و قەومی بەغداش هەر وايە.

موزەفەر عەبدوڵا

تيبينی : ئەم نوسينە ل□ ب□□اوکراوەی بۆ پێشەوە ژمار□ ٤١ ب□□او ب□ت□و□.

بـــا بەدەم خۆرئـــاوا بوونەوە ئاواببین ... ناڵە حەسەن

لەم زەمەنە زەندەقچووە زریاناوییە
ژیان چیڕۆکی مردنی خۆی
بە بێدەنگی
بە قەڵەمێکی سپی
لەژێر سێبەری دارسنەوبەرێک
دەنووسێت□و□ ئاوا دەبێ

ژنەکان نائومێدانە
بەڕێنووسە خۆڵەمێشییەکانی خەفەت
خەونە سەربڕاوەکانی خۆیان
لەنێو دڵۆپە بارانەکان
دەنووسن□و□ ئاوادەبن

هەور هەگبەی هیواکانی خۆی
بە پەلکەزێڕینە
دەسپێرێ و ئاوادەبێ

ڕووناکی / ڕازە ڕەونەقاوییەکانی خۆی
لەنێو قووڵایی ڕووبارەکان
جێدەهێڵێ و ئاوادەبێ

کاتژمێرە خەواڵووەکان
بە دەوری
بازنە خواروخێچەکانی خۆیان
دەسووڕێنەوە و ئاوادەبن

تریفە و تەم / تاو تاو
دووردەکەونەوە و ئاوادەبن

ڕۆژەکان و ساڵەکان و سەدەکان
وەکو گەڵا
بەنێو بادا پەرشوبڵاو دەبنەوە
ورد ورد
وندەبن و ئاوادەبن

من و تۆش
لە نێو
سەودا سەرییەکانی سەفەر و
نەغمە غەمگینەکانی غوربەتدا
غەرقبووین
نامرادانە نەمانتوانی
دوابەشی قەسیدەکانی عەشق
بنووسینەوە
ئیدی لەم سەردەمە
سەرابییە سەرمەستییەی
ونبوون و ئاوابوونەدا
کاتێک /
خاک و خولیاکان
ئایندە و ئارەزووەکان
شکۆ و شوناسەکان
دەبن /
بە پاییزێک لە تۆز و غوبار
دەی /
دەبا من و تۆش
بە بێدەنگی
هێمن هێمن
لە ئێوارەیەکی هەناری دا
ببین بە هەڵم و
بە دەم خۆرئاوابوونەوە / ئاوابین …!

ئۆکتۆبەری ٢٠١٨

جانتاکه‌ی من چیی تێدایه‌؟ … چنوور نامیق

جانتای ژنێکی خه‌تابار
چی تێدایه

جگە لە سەفتەخەمی پەمەیی
جگە لە سەرقاپە بیرە و
قەڵەمێکی چاوڕشتنی بە ئەزموون
و سوراوێکی تا بڵێی تۆخ لە رەنگی خوێن
جانتای لەبیرچونەوەی ژنێك چی تێدایە
پارچە حەبی خاڵی نوستن نەبێ
سیمای ژنێکی خەتابار چی تێدایە
درۆزەردەخەنە نەبێ
ئەی دڵی ئەو چی تێدایە
جگە لە بۆن و بەرامەی ترسی عەشق
جانتای ژنێکی ماندوو چاو
هەموو پوچێکانی تیایە
عەشق نەبێ
ئەبێ چی تری تێدابێ؟
رەشنوسە دڕاوەکانی شیعر نەبێ
چەند جگەرەیەکی شکاو و
قەڵەمێکی دڵتەڕی لێو
لە رەنگی خوێن
حەبە بێدارەکانی نوستن و
مۆبایلێکی
چەند جار شکاوی شەڕەکان نەبێ چی تێدایە؟
چی تێدایە جگە لە شیعرەکانی دوای شەڕی
یەکەم و دووەم و سێیەمی جیهانی عەشق
چی تێدایە جانتای ژنێکی دڵشکاو ؟
جگە لە حەبی بێداری و قەباغە بیرەی لەبیرچوو و
چەندین جگەرەی وردکراو
و تەسبیحێك؟
ئاخر ئەبێ چی تێدابی
جانتای دوای شەڕی جیهانی سێیەم؟

November/2018/23

شوان حەسەن ... نەڤەمبەر

لەنجەولاری ئەکتەبەر، هەشتا خەیاڵی گەڵاکانی جێنەهێشتووە
ڕەنگەکانی دەڕژێنە درزی سپێدەیەک
لەوێ، خەم بە ملە باریکەکەی مانگ وەدەکەم
تا قاچە تەزیووەکانی نەڤەمبەری پێ گەرم بکەمەوە...
مەترسن ڕوناکی بە ئاگاناهێنم

چەلەکەیەکم بە دوای ئەو دەنکە گەنمەدا دەگەڕێم
کە شەختە چەندان وێنەی لەسەر گرتووە
سروشت، بەڕێ سروشت...
ئەو بەشێک لە کات و ساتی یارییەکان دیاری دەکات

ئەو دڵۆپانەی لە چلورەی درەختەکانی سەر ڕێگادا دەبارین
هێدی هێدی لە بێ نازیدا دەبوون بە شیعر و
چاوی گەڵایە مردوەکانیان دەشوشت
لە لاڕێیەکەی ئەولاتر
شەقام هەشتا قاوەی بەیانی نەخواردبۆوە
گلۆپی سەیارەکان بە وریاییەوە، تاریکیان بەدوای خۆیاندا ڕادەکێشا
ئەو دراوسێیەی
هەموو بەیانییەک پشووییەک بە سەگەکەی دەدات
دەبێ جگە لە من چاوەڕوانی چەند کەسیتر بێت
تا بەیانی باشیان لێبکات؟
دەزانی ئەو، ئەو ڕۆژانەش هەر لەوێیە
کە نەڤەمبەر کراسێکی ڕەشی تەڕ تەڕی پۆشیوە
ئێستا دەبێ ددان بەوە دابنێم
ئەو ڕۆژە پەنجە تەزیوەکەی جوانیم تەراند
کە پێمگوت:
ببورە ، تۆ سەگەکە دەهێنیتە دەرەوە، یان ئەو تۆ دەهێنێتە دەرەوە؟

نەڤەمبەر من جەستەیەکی ڕاهاتووم و
لە شەقار، شەقاری زەوی، ڕێگم دزیوە
لە ناخۆشترین ساتدا
لەسەر جەستەی ماچ
مەمەک دا دەگیرسێنم و
سەیری فیلمێک دەکەم
دەزانی هاوڕێم، لێرە وەرزەکان چیتر لەماڵەوە بە ئاگامان ناهێنن و

لەوانەیە ئەوان دەستەمۆ ببن و حەز لەسەرەتاتکێ نەکەن؟
دوێنێ کە دواکەوتم لە کار
دەمژمێرەکەم لە قۆڵی درەختێک کرد
تا لە ساتەکانت بگەم
بۆ خۆیشم دەمزانی خەیاڵێکی منداڵ□انە بوو
ئێ چی بکەم لەزمانت ناگەم؟
کە دێیتە ماڵەکەم
لە ترسی تاریکی و تەنیایی ناچیتە دەرەوە و
لەتەکم ڕادەکشێیت
کە دەچمە دەروەش، دەبیت بە سێبەرێکی شەرمن و
لەو ساتەی
هێشتا تاریکی بەیانی جێی نەهێشتووە
تاریکی ئێوارە بە خۆت دا دەدەیت
لەیەک شت دڵنیا ب□، ن□ۆمبەر
کە دەڕۆیت غەم لە مانگێکی تەمەن ناخۆم

Shwamhassan@hotmail.com

ئەنتەرنێت … مەولود ئیبراهیم حەسەن

خۆشەویستیی..

-١-

ئەنتەرنێت..

پێم دەڵێ :

هه موو خەڵک ڕقیان لێتە

تەنیا یەک کەس

تۆی خۆش دوێ ؛

چ خۆشە ..

ئەو کەسە ش تۆ بیت .

***

هه واڵ..

-٢-

ئەنتەرنێت ..

پێم دەڵێ :

ڕۆژێک پاش هه واڵێکی خۆش

تۆ دەمرێ !

چ خۆشە ..

ئەو هه واڵە

هاتنی تۆ بێت !

-***

دەرمان..

-٣-

ئەنتەرنێت پێم دەڵێ :

هه موو نەخۆشیەکانت

دەرمانیان هه یە ،

تەنیا یەک نەخۆشی ن□ بێت !

چ خۆشە ..

ئەو نەخۆشیە

خۆشەویستی تۆ بی .

***

وەبیرھێنانەو..

-٤-

چ خۆشە ..

ئەنتەرنیت هه ر ڕۆژەو

برا دەرێکم و□ بیر دێنێنتەوە،

چ خۆشتر بوو..

هه موو بەیانیەکیش تۆ .

***

پێشبینیی..

-٥-

هه موو بەیانیەک ..

ئەنتەرنێت پێم دەڵێ:

ڕووی با لە کام لایە

بەفرچەند دەبارێ

پلەی گەرماچەندە

مەودای بینین چۆنە،

چ خۆشە..

چاوی تۆش پێم دەڵێ:

تامی ژیان لە چیدایە .

***

لەدایکبوون..

-٦-

هه موو ساڵێ جارێک

ئەنتەرنيت

ڕۆژى لە دايكبوونم

وەبير دێنێتەوە ،

هه موو ترپەيەكى دڵيشم

ڕۆژى خۆشەويستيى تۆ .

***

نوێ بوونەوە..

-٧-

لە گەڵ هه موو

ئادێكى نوێ

برادەرێک زيادەکەم،

لەگەڵ هه موو

يادێكى تۆش

ژيان نوێ دەبێتەوە .

***

ئاد

-٨-

لەو□ تەى هه م

ئاد دەنيرم..

بەردەوام

ڕیپۆرت دەکرێم ،

تا ئێستا

کەس وەری نەگرتووم !

تۆ یەکجار

قبوولم کە

ژیان لێرەوە دەست پێدەکات .

***

هه ولێر – ١/١٢/٢٠١٨